

Ameriška letala dovažajo živila in druge potrebščine v Berlin

Sovjetske oblasti poostriale blokado. Zaloge
živil se naglo črpajo. Francozi obdolžili
Američane odgovornosti za krizo

Berlin, 28. jun.—Ameriška letala dovažajo živila in druge potrebščine prebivalcem v zapadnih delih Berlina, ker se je ruska blokada mesta poostriala. Ameriška vojaška vlada je odredila delno odmerjanje živil in znižala prodajanje gasolina.

Britske oblasti so naznanile, da bodo mobilizirale vsa transportna sredstva jutri, zaenot pa so odredile zapiranje vojaških klubov in trgovin ob 10:30 zvečer, kakor tudi gledališč. Poročilo pravi, da se zaloge živil v zapadnem Berlinu naglo črpajo kot posledica ruske blokade. Okrog dva milijona prebivalcev je prizadetih. Ameriški, britski in francoski predeli Berlina so odrezani od ostalega mesta.

Poveljstvo ameriške letalske sile je naznanilo, da bo okrog 100 letal, naloženih z živili, pristalo na letališču Tempelhofu dnevno. Britski transportni uradniki poročajo, da so štiri ladje pripeljele moko v zapadni Berlin in da je 20 drugih na poti. General E. O. Herbert, britski poveljnik, je uveljavil več ukrepov glede štednje z živili. Ameriške oblasti so prej uveljavile slične ukrepe.

Nemci so vznemirjeni zaradi kritične situacije. Pričakuje zagotovilo od zapadnih zaveznikov, da bodo njihove čete vzdrževale pozicije.

Časopisi in radiopostaje pod rusko kontrolo poročajo o postritvi živčne vojne proti zapadnim silam. Zahteve, naj te sile odpokličejo čete iz Berlina, se ponavljajo. Sovjeti širijo propagando med prebivalci, da se bo situacija izboljšala, ako bo Berlin samo pod rusko okupacijo.

Maršal Vasilij D. Sokolovski, ruski poveljnik, je bil aretiran zadnjo soboto v ameriškem sektorju Berlina, ker je prehitro vozil. Zadržan je bil eno uro. General Lucius D. Clay, ameriški vojaški guverner, je v noti izrazil obžalovanje. Ameriški vojaki, ki so aretirali maršala, so bili pozvani v glavni stan, kjer so bili zaslišani in pokarani.

Pariz, 28. jun.—Francoski politični in vojaški voditelji so obdolžili Američane odgovornosti za krizo v Berlinu. Izjavili so, da sta samo dve alternativni—za ruske in za ameriške vojaške sile. Američani se bodo morali ukloniti ruskim zahtevam ali pa odrediti evakuacijo čet iz Berlina.

"Amerika in Velika Britanija

imata izgubiti manj na ugledu, ako se bosta odpovedali Berlinu, kakor da bi se še nadalje izpostavljali žalitvam," je dejal besednik francoskega zunanjega urada. "Njun položaj je navzdržljiv."

Zunanji minister Georges Bidault je zavrnil predlog ameriškega vojaškega guvernerja glede konsolidacije ameriških, britskih in francoskih predelev v Berlinu pod vladnim svetom treh zapadnih sil. "Ne strinjamo se s političnimi generali," je dejal pred člani odseka za zunanje zadeve narodne skupščine. "General Clay govori samo zase in v imenu članov svojega štaba, ne v imenu Francije."

General Pierre Koenig, poveljnik čet v francoski okupacijski coni, je informiral Claya, da bodo morala ameriška letala dovažati živila francoski vojaški posadki v Berlinu, ki šteje 4,000 mož. Dajal je, da Francija nima sredstev za transportacijo živil.

Francija še ni odgovorila na ameriško povabilo, naj se udeležijo konference reprezentativov zapadnih sil v Frankfurtu. Vlada premierja Schumana je dala razumeti, da ne odobrava predloga glede spojitve treh con. Ponovalno je predlagala internacionalizacijo Porurja, nemške industrijske pokrajine, ki je pod britsko okupacijo. Francija si neče nakopati jeze Sovjetske unije.

Washington, D. C., 28. jun.—Poveljstvo letalske sile je naznanilo, da bo poslalo 32 transportnih letal v Nemčijo. Letala bodo dovažala živila v zapadne predele Berlina.

Atomska bomba rojena na Portugalskem?

Lizbona, Portugalska, 28. jun.—Znanstvenik Arthur de Albuquerque je dejal, da je bila atomska bomba rojena na Portugalskem in da je on iznajditelj. Pred časnikarji je izjavil, da je on izročil načrte Ameriki preko polkovnika Roberta A. Solborge, vojaškega atašee ameriškega poslaštva v Lizboni, 1. 1941. "Moj francoski pomočnik Pierre Du Pont je prvi izvedel praktične eksperimente v Pirenejskem gorovju," je dejal. "Razstrelil je atomsko bombo, ki je povzročila majhen potres."

OBRAMBNI DEPARTMENT NAZNANIL REGISTRACIJO ZA VOJAŠKO SLUŽBO

Washington, D. C., 28. jun.—Uradniki obrambnega departmента so naznanili, da se bo registracija vojaških v starosti 18 do 25 let za vojaško službo pričela 16. avgusta. To je v soglasju z zakonom glede obvezne vojaške službe, ki je bil sprejet v kongresu pred zaključenjem zasedanja.

Okrog 9,500,000 moških v omejeni starosti se bo moralo registrirati. Listine z vprašanji bodo dostavljene prizadetim. Vprašanja bodo vodnik v odločitvah, kdo je podvržen vojaški službi in kdo ne.

Pričakuje se, da se bo okrog 200,000 fantov prostovoljno javilo za službo v armadi, mornarici in letalski sili v prihodnjih tednih. Dejanska rekrutacija se bo na podlagi sprejetega zakona pričela 23. septembra.

Armada, mornarica in letalska sila bodo odprle svoje vrste fantom v starosti 18 let prihodnji

teden. Ti se bodo lahko prijavili za enoletno službo.

Odslej do 16. avgusta, ko se bo pričela registracija, bo na borbi administracija, katere sedež je v Washingtonu, ustanovila čez 4,000 krajevnih nabornih odborov v deželi. Listine z vprašanji se sestavljajo. Registriranci bodo morali odgovoriti na vprašanja in dati vse osebne podatke in o poklicih.

Naborni uradniki sodijo, da bo izmed registrirancev stopilo v armado okrog 660,000 moških. Ostali bodo izločeni iz razlogov prejšnje službe v armadi, telesnih hib in drugih. Sistem zbiranja ne bo uveljavljen.

Vojni tajnik Royall bo ta teden naznanil detajle v zvezi z rekrutacijo. Zakon določa povečanje armade od 548,000 mož na 837,000, mornarice in pomorščakov na 666,882 mož, letalske sile pa na 502,000 mož. Skupna oborožena sila bo štela 2,005,882 mož.

Domače vesti

Iz Clevelanda

Cleveland. — Radi srčne hibe je naglo umrl Frank Košir, star 43 let, rojen tukaj, član SDZ. Žena mu je umrla lansko jesen. Zapušča starše, štiri brate in sestro. — Po dolgi bolezni je umrl Stefan Kocjančič, star 75 let, doma iz Sardinje vasi pri Hrušici pod Ljubljano, v Ameriki 45 let, član SMZ. Tukaj zapušča nečaka Johna Kocjančiča, v starem kraju pa sina. — Frances Hrvatin iz Collinwooda se nahaja v bolnišnici Glenville, kjer se je morala podvreči operaciji. Betty Vrh pa se nahaja v Clevelandski kliniki, kjer je bila operirana. — Poročila sta se Elsie Hočvar in John Stupka. — Pri družini Frank Segs so se oglasile rojenice in pustile hčerko.

Posrvari

Chicago. — Ludvik Medvešek in Zvonko Novak, ki sta se s parnikom "Radnikom" podala v stari kraj, sta poslala pozdrave osebju kl. urada SNPJ iz Montreala, Gl. urada. Zvonko je Prosveti poslal tudi zanimivo poročilo o neprilikah "Radnika" v New Yorku.

Ameriško ljudstvo naj odloča o usodi

To je cilj nove stranke, pravi Wallace

Manchester, N. H., 28. jun.—Henry A. Wallace je dejal, da je glavni cilj nove stranke osvoboditev ameriškega ljudstva izpod kontrole, da bo lahko samo odločalo o svoji usodi v svetu miru in mednarodnega bratstva. On je kandidat za predsednika Združenih držav na listi nove stranke.

Wallace je govoril pred 200 delegati na konvenciji, ki je ustanovila progresivno stranko v državi New Hampshire.

"Dejstvo, da nobena obstoječa politična stranka noče izvajati programa za osvoboditev ljudstva, je opravičilo za formiranje nove stranke," je dejal. "Veriga, ki sedaj drži ljudstvo v okovih, je skovana iz nizkotnih kovin prikrivanja, potvarjanja in laži. Vlada bi morala znižati cene, ob-

Glasi CIO kritizira nove zakone

Slab rekord osemdesetega kongresa

Washington, D. C., 28. jun.—Glasi CIO Kongresa industrijskih organizacij kritizira več novih zakonov in slab rekord osemdesetega kongresa.

Med temi je Taft-Hartleyev protidelaški zakon. Drugi so načrt in resolucija, ki sta bila sprejeta v kongresu in prepovedala kritje milijonov delavcev pod sistemom socialne zaščite. Avtor načrta in resolucije je bil kongresnik Gearhart, republikanec iz Californije.

Amendiranje mezdournega zakona pod prevezo razveljavljanja tožb za plačo od vhoda do vhoda. Ta zakon je kongres razmrevaril.

Sprejetje zakona, ki je prepovedal tožbe proti železniškim kompanijam zaradi kršenja protitrustnih zakonov.

Davčni zakon, ki je dal bogatim velike olajšave, delavcem pa samo drobtine.

Zakon o obvezni vojaški službi v mirnem času. Kongres je ignoriral opozicijo proti sprejetju zakona.

Kot dobro stvar je glasil CIO označilo sprejetje Marshallovega načrta, podaljšanje kontrole stanarine in koncesije vojnim veteranom glede izmenjave bon-dov za gotovino.

Japonski premier ne bo odstopil

Tokio, 28. jun.—Premier Hitoshi Ašida je izjavil, da ne bo resigniral, temveč obdržal pozicijo do septembra. On je naletel na poteškoče in opozicijo v parlamentu, ko je pritiskal za sprejetje proračuna. Opozovalci trdijo, da je Ašida prevedril kri-žo, ker ga je podprl general Douglas MacArthur, poveljnik okupacijskih sil na Japonskem.

davčiti ogromne profite, zvišati plače in izvajati program, da se dvigne življenjski standard ljudstva. Vi in jaz vemo, da kaj takega ne moremo pričakovati od republikanske in demokratske stranke in velebiznisa."

Amerika naj zalaga Francijo z orožjem

Visoki častniki se izrekli za vojaško kooperacijo. Revizija obrambne politike

Pariz, 28. jun.—Visoki vojaški častniki so izrazili mnenje, da bi morala Amerika zalagati Francijo z orožjem, ko so bili vprašani, naj komentirajo konferenco v Bruslju, na kateri so bile razprave o vojaški in ekonomski zvezi zapadnih evropskih držav. Doseženemu sporazumu bi morala slediti konferenca vojaškega značaja v okviru Marshallovega načrta.

Častniki so dostavili, da njihova mnenja ne predstavljajo stališča vlade premierja Roberta Schumana. Ekonomska kooperacija med šestnajstimi državami v zapadni Evropi, ki bodo delne ameriške pomoči na podlagi Marshallovega načrta, ne bo ustavila pohoda komunizma in sovjetske ekspanzije. Potrebna je vojaška kooperacija, kar se te države zavedajo. Dokaz so sedanje diskusije o skupni vojaški akciji.

Francija mora z vidika razpleta dogodkov v Evropi revidirati svojo obrambno politiko. Ona ne more sedaj producirati tankov, bojnih letal in tehnične vojaške opreme v zadostnem obsegu v interesu svoje obrambe. Vse to naj bi ji preskrbela Amerika.

Častniki so izjavili, da Francija izveža okrog 120,000 mladih fantov za vojaško službo letno. Sedaj vzdržuje 25 pehotnih divizij. Komunisti v narodni skupščini argumentirajo, da Francija ne potrebuje močne armade, ker ji ne preti nevarnost agresije. Francoska mladina ne sme biti orodje protisovjetskega bloka v zapadni Evropi.

Vodilni častniki armade in letalske sile se bolj navdušujejo za vojaško kooperacijo med zapadnimi državami nego mornarični častniki. Slednji trdijo, da je francoska mornarica storila velike korake naprej in predstavlja mogočno obrambno silo.

Avtna unija oklicala stavko

Piketi oblegajo tovarno korporacije

South Bend, Ind., 28. jun.—Avtna unija CIO je oklicala stavko proti Bendix Aviation Corp. in odredila piketiranje tovarne. Uradniki unije so izjavili, da se bo stavka nadaljevala, dokler ne bodo pogajanja obnovljena.

Okrog 7,300 delavcev je udeleženih v stavki. Za oklic stavke so glasovali zadnjo soboto. Robert J. Mahoney, predsednik unije, je dejal, da sporna kost ni mezdno vprašanje. Stavka je bila oklicana v znak protesta proti pomanjkljivosti pogodbe.

RAZKOL V ADF GLEDE PODPIRANJA REPUBLIKANSKIH KANDIDATOV

Washington, D. C., 28. jun.—William Green, predsednik Ameriške delavske federacije, je dejal, da federacija ne bo podpirala kandidatov na listi republikanske stranke, toda besednik unije voznikov je izjavil, da je zel Green predaleč. Kandidat za predsednika Združenih držav na listi republikanske stranke je newyorški guverner Thomas E. Dewey, kandidat za podpredsednika pa californijski guverner Earl Warren.

Leslie M. Hunt, publijski direktor unije voznikov, največje unije v ADF, je dejal, da Green ni govoril v imenu te unije, ko je na sestanku s časnikarji v Washingtonu naglasil, da organizirani delavci ne bodo podpirali Deweya, Warrena in drugih kandidatov republikanske stranke. Unija voznikov ima čez milijon članov.

Ameriška delavska federacija je kot organizacija samo enkrat podpirala predsedniškega kandidata. Leta 1924 je podprla Roberta M. LaFolletta, senatorja iz Wisconsin, ki je bil predsednik kandidata na listi tretje stranke. Green je registriran

demokrat.

Green se je sestal s časnikarji po konferenci s predsednikom Trumanom v Beli hiši. Izjavil je, da republikanci ne bodo dobili opore pri organiziranih delavcih. Obsojil je platformo republikanske stranke, ki je bila sprejeta na konvenciji v Philadelphiji, in rekord Deweya kot guvernerja newyorške države.

Green je razkril, da je svetoval Trumanu, naj imenuje Keena Johnsona, bivšega guvernerja Kentuckija, za delavskega tajnika. Nasledil naj bi Lewisa B. Schwelienbacha, ki je nedavno umrl. Green je dejal, da bi Johnson restavriral funkcije delavskega departmента, ki je zdaj le senca, ker je kongres omejil njegovo oblast.

Hunt je rekel, da se unija voznikov ne strinja z Greenovim stališčem. Člani njenega eksekutivnega odbora bodo na svoji seji odločili glede podpiranja kandidatov. Guverner Warren je govoril na lanskim konvenciji unije voznikov in takrat ga je Daniel Tobin, predsednik unije, hvalil kot prijatelja organiziranih delavcev.

Pričenjajo se paši dnevi, ko bo v deželi mnogo političnega grmenja, bistenja in sklicovanja "na rekord." Politikašom starih strank in reakciji lahko delavstvo podkuri s tem, ako bo oddalo svoje glasove novi progresivni stranki—za Wallacea in Taylorja.

PROSVETA

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Hiroshima za Združene države (raven Chicago) in Kanado \$4.00 na leto, \$4.00 za pol leta, \$2.00 za četrt leta; za Chicago in okolice Cook Co., \$9.50 za celo leto, \$4.75 za pol leta; za inosestvo \$11.00.
Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$4.00 per year, Chicago and Cook County \$9.50 per year, foreign countries \$11.00 per year.

Cene oglašev po dogovoru. Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (trije, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil polnino.

Advertising rates on agreement. Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2857-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

Rekord najslabšega kongresa—II

Tak rekord kakor ga je napravil zadnji in tudi predzadnji kongres bi ne bil mogoč v nobeni količini demokratični državi. Razlog za to je, ker ima dežela v bistvu samo eno politično stranko z dvojnimi imenom. Ta republikanska stranka je pod popolno dominacijo reakcije in na vsej črti vdiranja Wall Streetu ali monopolističnemu kapitalizmu, ki ga predstavljajo gigantične industrijske, finančne in insurenčne korporacije. Dve stranki, eno liberalno, drugo reakcionarno, je imela le nekaj let pod Rooseveltom, v glavnem v njegovih prvih dveh terminih, potem pa se je tudi demokratska stranka pričela vračati v svoj stari element.

Reakcija je popolnoma triumfirala v demokratski stranki po Rooseveltovi smrti in pričela s svojimi orgiji proti vsemu, kar je količnik še dišalo po "new dealu". Zlasti se je vrgla na historično propagando proti Rusiji, komunizmu in "kooomunizmu", "monopolističnim" uniinjam in na vojno hujskanje. V mednarodni politiki se je vrgla v "mrzlo vojno" v obliki Trumanove doktrine in Marshallova načrta in pričela odprto protežirati elemente, ki so v Evropi skotili nacifascizem. Doma pa se je vrgla na gigantno profitarstvo, zatiranje civilnih svobod, davljenje uniin in blazno oboroževanje.

V vsem tem sta Truman in Hoover pridno sodelovala, enako obe stari stranki. Vse to se še nadaljuje in se bo še nadaljevalo, kajti v tem so republikanci in demokrati enaki misli. V volilni kampanji se bodo res obmetavali s blatom, kajti gre za vprašanje, kateri od teh dvojkov bo sedel na oblasti in delil politične službe, sinekure, masne kontrakte in prilike, ki "insiderjem" polnijo žep. Vsi skupaj pa se bodo še z večjim elanom zapodili proti skupnemu nasprotniku: novi progresivni stranki z Wallaceom in Taylorjem na čelu. Pri tem jim bo pridno pomagal tudi Norman Thomas, ki je postal njihovo orodje — o njem se pogovorimo ob drugi priliki.

Vse to pojasnjuje, zakaj se je 80. kongres proslavil s svojim reakcionarnim rekordom. Sploh pa sta kongres in administracija sama največ odgovorna za to reakcionarno klimo, da sta pod plaščem historije lahko v kalnem ribarilu. Nasuj ljudem peska v oči in jim boš lahko izpraznil žep; nahujskaj jih proti Sovjetski Rusiji in vzhodni Evropi s komunističnim strašilom in boš lahko ribaril v kalnem: — navijal boš lahko cene, osedlal deželo z militarizmom, razmetaval denar za oboroževanje, Trumanovo doktrino in Marshallova načrt, teroriziral opozicijo, na reševanje notranjih problemov s potrebnimi reformami pa pozabil. Tako je delal tudi zadnji kongres.

Za militarizem in "mrzlo vojno" ni štedil z denarjem, marveč ga razmetaval kakor pijanec. Za armado, vojno mornarico in letalsko silo je na primer odobril blizu \$15 milijard za prihodnje fiskalno leto. Ampak to ni vse. Predno poteče leto, bo "obrambni" departament zahteval od kongresa nove milijarde in jih skoraj gotovo tudi dobil — razen ako bi se zgodil čudež in bi prišla na krmilo nova stranka. Ampak na tak čudež ni računati, vsaj ne pri prihodnjih volitvah. Svedoki pravijo, da bo v nastopnem fiskalnem letu vlada po sedanjih načrtih potrošila najmanj \$20 milijard za militarizem in oboroževanje. To vsoto so navajali še predno je kongres sprejel zakon obveznega vojaštva in izdatno povečal oborožene sile v vseh treh branah, kakor tudi narodno milico.

Enako radodaren je bil kongres tudi s financiranjem "mrzle vojne". Za Marshallova načrt je dovolil čez šest milijard dolarjev, toda niti enega centa za šolstvo ali za gradnjo stanovanj! Glede teh izdatkov je bilo med obema zbornicama sicer nekaj konflikta, toda končno so se sporazumeli, da se ta apropiacija raztegne na 15 mesecev, predsednik jo pa lahko porabi v 12 mesecih, kar pomeni, da bi v tem primeru vprašal za dodatno milijardo za financiranje Marshallova načrta in mrzle vojne.

Vse drugače pa je kongres postal s lastnim ljudstvom. Stori ni ničesar za reševanje prečih socialnih problemov. Dežela je na primer v veliki stanovanjski krizi, ki narašča od leta do leta. Ta kriza je zlasti pereča po vlemestih, kjer se slumski predeli stalno večajo, kakor tudi prebivalstvo, stanovanj pa je čim dalje manj. Kongresu je bil že pred par leti predložen takozvani Taft-Ellender-Wagnerjev zakonski načrt, ki je predvideval več ali manj širokopotezno reševanje tega problema, med drugim tudi omejeno javno gradnjo stanovanj za revnejše sloje in krčenje slumov. Senat je končno sprejel ta predlog, toda je običlil v nižji zbornici. Tako kongres ni stori niti enega koraka za reševanje stanovanjskega problema, ne po "free enterprizerskih" niti po "socialističnih" načelih.

Slično se je zgodilo tudi z vso drugo zakonodajo, ki bi imela koristiti ljudstvu. V veliki krizi se na primer nahaja tudi javno šolstvo širok dežele. Iz daljšega vida je to sploh najbolj resna kriza, kajti gre za vzgojo mladine. Radi nizkih plač je že danes veliko pomanjkanje kvalificiranih učiteljev, še večje pa bo v bodočih letih, ker je število učiteljskih pripravnikov obeh spolov zelo nizko. Za rehabilitacijo javnih šol bi morala zvezna vlada potrošiti vsaj milijardo dolarjev letno v obliki subvencij posameznim državam, slednje pa šolskim okrajem, ki so odgovorni za vzdrževanje šol. Toda kongres ni hotel dovoliti niti borih \$300 milijonov kakor je določal predlog, za katerega so se borile številne organizacije. Nova republikanska "platforma" na primer popolnoma molči o tem problemu in ne daje nikakih obljub.

Enako se je zgodilo tudi z vso predloženo socialno zakonodajo. Zakon socialne zaščite potrebuje drastičnega izboljšanja: odprti je treba vrata ostalim 20 milijonom delavcev, ki so sedaj izključeni, zvišati minimalno starostno pokojnino vsaj na \$75 na mesec od sedanjih mizernih \$20 ali \$25, uvesti sistem splošnega zavarovanja za zdravniško oskrbo in hospitalizacijo — zavarovanje, ki naj bi krilo sleherno družino in posameznika.

Glasovi iz naših naselbin

Poročilo o letni konferenci Ameriškega slovanskega kongresa v zapadni Penni

Pittsburgh, Pa. — Ameriški slovanski kongres v zapadni Pennsylvaniji je imel letno konferenco 13. junija v hotelu Ford Pittu, katere se je udeležilo 332 delegatov in delegatkinj. Konferenca je praznovala 10-letnico te organizacije. Delegati so zastopali podpora društva, klube in druge kulturne ustanove. Brzjavne pozdrave so poslali Henry A. Wallace, Vito Marcontini, Louis Adamič, senator Taylor in drugi odlični Američani.

Za tekoče leto so bili izvoljeni naslednji odborniki: Predsednik Joseph Rudjak, podpredsednik Paul Matanic, tajnik George S. Wuchinich, blagajnik Matthew Cvetič.

Eksekutivni odsek vključuje osem načelnikov za narodnosti in 11 krajevnih zastopnikov iz Pittsburgha in okolice.

Delegacija je poslala telegram predsedniku Trumanu, v katerem poudarja nujnost sestanka med voditelji naše dežele in Sovjetske zveze. Drugi telegram je bil poslan Henryju Wallaceu: čestitke za njegovo veliko delo za mir in posebno za pismo, ki ga je odprto naslovil na sovjetskega premierja Stalina. Prav tako je bil poslan telegram Stalinu v zvezi z njegovim odgovorom na Wallaceovo pismo.

Dalje so zborovali soglasno sprejeli sledeče resolucije in izjave: Resolucija, poslana John J. Lewisu, v kateri se naša organizacija izraža, da podpira njegov boj za pokojnino rudarjem in za boljši kontrakt.

Resolucija proti mr. Garfinklu od zveznega imigracijskega urada v Pittsburghu, kateri je zadnjih šest tednov preiskaval ameriške Slovence, priseljence in tukaj rojene, glede njih državljanstva, jih spraveval o političnem prepričanju ter rekurdiral njihove odgovore.

Dalje smo soglasno sprejeli resolucijo proti justičnemu tajniku Clarku, ki je označil mnoge napredne organizacije za prevratniške. Poslali smo izjavo proti formiranju neodvisne zapadne Nemčije trinajstim kongresnikom iz zapadne Pennsylvanije in državnemu tajniku Marshallu. Prav tako smo obsojili poizkus, da bi Amerika vnačala 25.000 tujih državljanov za nekako tujsko legijo itd. Senatorju Wileyju, predsedniku senatnega pravnega odseka, pa smo poslali oster protest proti Mundt-Nixonovem predlogu, zahtevajoč, da mora biti ta predlog vržen v koš.

Popolnodansko zasedanje je bilo oddajano po radiu, tako da je slišalo potek zborovanja okrog 200.000 oseb.

Po konferenci pa se je vršil shod v North Side Carnegie dvorani, katerega se je udeležilo približno 700 oseb. Nastopili so razni govorniki, med njimi James D. Gavin, predsednik irskega kluba "Wallace for President", George Pirinsky, gl. tajnik Ameriškega slovanskega kongresa, in Arthur Kahn, pisatelj in predavatelj.

Joseph Rudjak, predsednik, George S. Wuchinich, tajnik.

vanja za zdravniško oskrbo in hospitalizacijo — zavarovanje, ki naj bi krilo sleherni družini in posameznika.

Tudi na tem polju kongres ni stori skoraj ničesar, oziroma malo več ko nič. Medtem ko je na eni strani le malo odprlo vrata v zakon socialne zaščite, da lahko pristopi okrog tri milijone javnih delavcev in uslužbencev dobrotelnih organizacij, ako se za to izrečejo državne in občinske vlade, je na drugi strani vrzel iz tega zavarovanja okrog 750.000 delavcev. Starim ljudem, ki so brez sredstev in prejemajo nekaj podpore od posameznih držav, je zvezni prispevek v ta namen zvišal za pet dolarjev mesečno, toda enako morajo stori tudi posamezne države predno bo to kaj pomenilo.

Povzgem negativen je tudi kongresni rekord na polju civilnih svobod in v znanjancu pravice raznim manjšinam, zlasti zamorcem. Edino, kar je kongres stori na tem polju, je to, da je niza zbornica dala svojemu "neameričnemu" odboru \$200.000 — še enkrat toliko ko lani, da lahko bolj efektivno tepta po civilnih svobodnih. Na drugi strani pa je odprl vrata 205.000 evropskim "razseljencem", večinoma fašistom in Hitlerjevimi kolaboratorjem, da bodo lahko širili svoje fašistične nazore, seveda pod plaščem "demokracije", v Ameriko. Tako slabega in reakcionarnega kongresa Amerika v resnici še ni doživela kakor je bil zadnji.

Ce bi bil praznovrni, bi rekel, da je ta slika slabo znamenje za republikance. Na predvečer njih konvencije se je namreč zrušil na tla pred glavnim stanom napihnjeni slon, njihov simbol. Demokracija se pa ponajša s celom. Oba spadata med najbolj zabite živali. Kam spadajo oni volitci, ki glasujejo bodisi za slona ali osla, ali lahko vsakdo sam sodbo napravi.

Nekaj komentarjev

Cleveland, O. — Kočno smo izvedeli pravo resnico o stavki pomolških delavcev, kateri niso hoteli naložiti tovora na jugoslovanski parnik Radnik. O tem sem čital poročilo v časopisu PM, katerega dobivam iz New Yorka.

Videl sem tudi slike teh tipljnih ameriških "unijskih" delavcev, ki so se menda "prestrašili". Titove in Stalinove slike, ki jih imajo na Radniku. Čital sem tudi članek mrs. Rooseveltove, v katerem se zgraža nad početjem teh "unijskih" delavcev.

Sedaj pa nam je podala jasno sliko o celotni stvari Ančka Krasna, ki je bila na licu mesta kot poročevalka in vse videla in slišala.

Kako naj imamo vero in zaupanje v take unijske delavce? Toda kljub nesramnemu početju teh nakladalcev, je ladja Radnik odplula s njenim tovorom proti Kanadi in nato preko oceana v Jugoslavijo. Jugoslovanski mornarji so pokazali, da so kos še tako kritični situaciji, do čim so se dotični pomolški delavci obrisali za plačo, poleg tega pa še osramotili v očeh slehernega poštenega človeka.

Čudno, zakaj niso ti "unijski" delavci odklonili nakladanje tovorov za Grčijo ali za Italijo ali za druge države, ki so doloma fašistične? Kaj pa bi ti naduteži rekli, če bi se delavci v Jugoslaviji uprli in ne bi hoteli naložiti blaga, ki gre v Ameriko?

Vse kaže, da so nahujskale to nepočasno delavsko skupino druge temne sile, ki danes namena mečejo polena pod noge slovanskim državam. In te golazni imamo zmeraj več, ker ima odprto pot v Ameriko in niti preprič med nami.

Urednik glasila SDZ Anton Šabec se nič kaj dobro ne počuti, ker Enakopravnost od časa do časa ponatiskuje izčrpe njegove člankov, ki jih je pisal tedaj, ko je bil urednik Enakopravnosti. Tedaj je rohnel, kritiziral in klestil po tistih, katerim zadnje čase sam služi in caplja za njimi. V glasilu SDZ pa sedaj Šabec piše članke, v katerih skuša odvajati naše ljudi od prerone rojstne domovine, od tistega herojskega slovanskega naroda, ki se je otreseel pijavk, katere so mu pile kri skozi dolga stoletja.

Resnica je, da danes ni vse rožnato v naši rojstni domovini, ampak dajmo jim časa in prilike! Fantje, mogoče pride dan, ko se boste sramovali vsega sedanjega početja. Namesto da bi branili ta ubogi slovanski narod, pa pomagajte reakciji v tej deželi, katere hoče vse po staršem. Šabčev prelevitev razumem, kajti človek, ki vleče dvojno plačo, ne dopušča rad delje nje...

Veternjakov ali žvigašvagačev ne manjka med nami! Imeli smo jih v preteklosti, imamo jih sedaj in jih bomo menda imeli tudi v bodoče.

Na tem mestu stavljam javno vprašanje na dva naša rojaka v Clevelandu. Prvega bi vprašal, kaj je z denarjem bivšega "Jugoslovanskega primorskega udruženja", drugega pa tudi, kaj je s preostankom vsote od "Odbora za primorske ujetnike". Tudi od tega denarja je nekaj ostalo in odbor je sklenil, da se ta preostanek daruje v blagajno SANSa, dočim je bilo sklenjeno, da se porabi denar "Jugoslovanskega primorskega udruženja" za dobre namene na Primorskem.

Fanta, ali ne mislita, da je prišel čas, da se ta denar izroči za namene, za katere je bil zbran? Danes potrebujejo na Primorskem čitalnice, domove in druge kulturne ustanove, katere stanejo denar. Vidva nimata najmanjše pravice zadrževati izplačila tega denarja. Vajina dolžnost je, da ta denar oddata v namen, kakor je odločilo članstvo teh dveh organizacij.

Zakaj se ne odzoveta na pismo prošnje? Zakaj to zadrževanje? Kaj je vajin namen? Drugič spregovorim več o tej stvari! Pika. J. F. Durn.

VAŽEN PROTESTNI SHOD PROTI KRIVIČNI JUSTICI

Chicago. — Čitatelji se najbrže še spominjajo obsodbe antifašističnih voditeljev v New Yorku, ker niso hoteli pokazati knjig kongresnemu odboru za raziskovanje protiameriških dejavnosti, v katerih so vključili prispevke, ki jih je njih antifašistična organizacija zbirala za španske lojaliste.

Antifašistični odsek sklicuje velik protestni shod proti postopanju zveznega sodišča v sredo, 30. junija, v Midland Hotel Ballroomu, 172 W. Adams st., začetek ob 8:15 zvečer. Postavimo se za svoje ustavne pravice sedaj, dokler je še čas. Kot govorniki bodo nastopili prizadeti antifašisti: dr. Edward K. Barsky, pisatelj Howard Fast, Ernest DeMaio in drugi.

Raznoterosti

MARSHALLOV NAČRT UDAREC ZA ITALIJANSKE RUDARJE

Iz Rima poročajo, da Marshallova načrta za italijanske rudarje ni blagoslov, ampak negeča. Ker Italija importira ameriški premog v smislu določbe Marshallova načrta ceneje kot ga more dobiti iz italijanskih premogovnikov, so ustavili obrate premogovniki v Tuskani. Delo je izgubilo pet tisoč rudarjev, tako da ima danes Italija rekordno število brezposelnikov, nekaj nad 2.500.000.

Italijanska vlada prodaja ameriški premog industrijskim podjetjem od \$5 do \$10 ceneje tona kot stane ameriško vlado, ki pošilja premog v Italijo na račun Marshallova načrta.

JE ODKRIL GLAVNI VZROK STANOVANJSKE KRIZE...

Dandanes je pomanjkanje stanovanj po vsem svetu. To je razumljivo v državah, v katerih je bilo med vojno porušeni na stotine tisoč stanovanj. Občutno pomanjkanje stanovanj pa je tudi v Zedinjenih državah, dasiravno ni padla niti ena bomba niti na eno samo hišo.

Kaj je vzrok pomanjkanja stanovanj v Ameriki, je "modro" pojasnil general Fleming, potem ko je raziskaval vzroke. Mož je konstatal sledeče: "V velikih mestih je preveč ljudi, zato je pomanjkanje stanovanj!"

ZDRAVLJENJE SINUSA S PENICILINOVIM PRAKOM

Še tako znano nosno bolezen "sinus" trpi mnogo Američanov, okrog 30.000.000. To okužbo v nosnihkah zdravijo na različne načine, zadnje čase pa so začeli uporabljati proti njej penicilinov prah in prva poročila govorijo o velikih uspehih.

VEČJE ŠTEVILNO VOLIVK KOT VOLIVCEV

Že v drugič v zgodovini Amerike bo več žensk kot moških upravičenih voliti pri jesenskih volitvah. Do 1. 1940 je bilo večje število moških volivcev, leta 1944 pa je bilo že več volivk, dočim bo pri jesenskih volitvah 1.500.000 več volivk kot volivcev.

ŽENA, KI SE HRANI S TRAVO MESTO Z MESOM

Dandanes, ko je meso skoraj tako drago kot žefran, ne bi bilo napačno, če bi se hranili s kakšno snovjo, ki jo je v obilici na razpolago, na primer s travo in drugimi želišč, katerih je dovolj vse povsod.

Problem prehranitve je imenitno rešila Angležinja Barbara Moore-Patalina. Kamor koli gre, najde hrano v izobilici, za katero pa ji ni treba plačati niti centa.

Pred kratkim so ljudje pasli radovednost na zgoraj imenovani ženski, ko je v Hyde-parku v Londonu nabirala mlado travo in jo sproti jedla z veliko slastjo. Drugi dan je neki reporter intervjuval na travi pasčo se žensko in brez obotavljanja mu je postregla z informacijami o njeni specialni prehrani. "Travo jem že zadnjih šest let," je dejala, "in sem mlajša z vsakim dnevom. Kadar je trava mlada in mehka, jem celo, če pa je stara in trda, jo pa zmlem in iztisnem sok iz nje. Tu in tam snem nekaj orehov in na sveže zmleto korenčico, vendar pa je moja glavna hrana trava."

Omembe je vredno, da je ženska "travosnedka" stara 50 let, njen mož, ki je po poklicu filmski režiser, pa 35 let. Pravi, da ji njena travnata dieta pomaga, da se lahko meri z energijo njene mladega moža.

Poizvedovanje Rdečega križa

Chicago, Ill. — Sorodniki v Jugoslaviji iščejo Antona Linka in Matilda Ludwiga. Svoj čas sta živila v Chicagu.

Ako bi kdo vedel o nju, naj sporoči Rdečemu križu, 529 S. Wabash ave., Chicago 5, Ill., telefon Wabash 7850, priključek 397.

Rdeči križi.

Torej, dragi čitatelj, "prata" je draga, trave imamo pa tudi v Ameriki v izobilici. Ne, za enkrat nam še ni treba jesti trave, dasiravno so hranilni večaki že pred časom utemeljili, da ima trava več vitaminov kot druga zelenjava in sadje.

20-LETNA LEPOČICA SE POSTAVILA PO ROBU ŠKOFU

Mariruth Ford, 20-letna lepota iz Wheelinga, W. Va., namerava tekmovali v lepotičnem kontestu, kljub temu, da je "prevržen" škof John Swint iz Wheelinga izjavil, da so taki kontesti nemoralni in paganski, za eno pa zagrozil katoliškemu dekletu z ekskomunikacijo, če se udeleže kontesta, na katerem nameravajo proglasiti kraljico mesta Wheelinga. Dve drugi mladenki sta se prestrašili škofove grožnje in izstopili iz nameravanega kontesta, ne pa Mariruth Ford, ki je tudi verno deklet, a je povedala škofu, da ni nič nečistega, če se pokaže v kopalni obleki.

Trgovska zbornica, ki je sponzorirala ta kontest, se je obrnila na papeža, naj o stvari on poda svoje mnenje, toda ni dobila odgovora, kar je razumljivo, kajti papež je preveč zaposlen s političnimi zadevami in nima časa, da bi se bavil z lepotičnimi kontesti...

KOLIKOR JEZIKOV ZNAŠ, TOLIKO DUŠ IMAŠ

Star pregovor pravi, kolikor jezikov znaš, toliko mož veljaš. Nekaj podobnega utemeljuje tudi Henry Wallace v članku "Singing People". Med drugim pravi: "Čestokrat se mi zdi, da kadar se neka oseba nauči tuje jezika, zaeno pridobi še eno dušo. Na tej podlagi ima slovit zamorski pevec Paul Robeson najmanj polovico duata duš, vključno judovsko."

Wallace dalje piše, da je Robeson eden največjih umetnikov, zaeno pa eno največjih človeških bitij vseh časov.

Tako pravi Henry Wallace o zamorskem pevcu Robesonu, dočim ga nazadnjaki blatio s komunistom, stalinistom in podobnim. Resnica je, da ima Robeson veliko spoštovanje do Rusije, kjer je našel enakopravnost vseh plemen. Robeson obvlada poleg drugih jezikov tudi ruščino.

Ko smo že pri jezikih, naj omenimo, da je tudi v Wallaceu precej jezikoslovca. Dasiravno je že dolgo v javnem življenju, je našel čas, da se je dobro naučil španskega, prav tako študira ruščino že več let. Pred leti, ko je bil že podpredsednik Zedinjenih držav, je obiskal Cleveland. Na postaji ga je sprejel tedanji cleveandski župan Lausche in prišla sta na pogovor o jezikih ter primerjala slovenske in ruske besede.

NAJDALJŠA REKA V EVROPI

Ruska reka Volga je najdaljša v Evropi in ima 7.000 pritokov. Da je Sovjetska unija velika dežela, je vsem znano, ne pa, da ima nad 100.000 rek.

SEŽAL SI 1.000. DOBIL POVRAČILO V ZNESKU \$940

Marsikdo je že pomotoma sežgal denar. Ta nesreča se je pripetila lansko zimo tudi 79-letnemu Jerryju McConleyju iz Lancastera, Pa. Svoj težko prislužen tisočak je skrbno spravil v pečico, ko pa je prišel mraz, je zakuril v pečici in pozabil na denar. Toda zvezno zakladništvo je analiziralo pepel in ugotovilo \$940, katere mu je povrnilo.

CVETKA AMERIŠKE KULTURE

Znana "Too fat polka", ki jo danes v Zedinjenih državah pozna malone vsak otrok, je prodrla tudi do ušes švedskih komunistov, katero so priobčili v časopisu in utemeljujejo, da je ta polka ena izmed številnih cvetk ameriške kulture. Saj poznate to polko: "You can have her, I don't want her, she's too fat for me." Po slovensko se bi glasilo: "Ti jo lahko imaš, jaz je ne maram, ona je predebeli zame." Ram-pom-pom—hopsa-sa!

1. MAJ V MOSKVI

Milan Vidmar

Presenetljivo zgodaj v aprilu se je začela letos v Moskvi oglašati pomlad. Sredi aprila mi je bil zimski plašč že močno nadležan. Toda večeri so bili še hladni. Moskva se je mrzlično začela pripravljati na pomlad, ko je zasulila njeno prihajanje. V vseh javnih parkih so nastopile delovne brigade. Čistile so pota, jih posipale s peškom, prekopavale gredece, pripravljale postelje cveticam, postavljale klopi. S silno energijo so se drugi delovni oddelki lotili hodnikov na robnih cest.

Moskva je ogromno mesto. Pravijo, da ima že okoli sedem milijonov prebivalcev. Moskva ima neverjetno razsežne trge in izredno široke ulice. Zato potrebuje nenavadno široke ulične hodnike. Kjer jih še nima, si jih gradi.

Noč in dan so nam pred hotelom peli vrtni stroji, ki so razkopavali cestišče. Vedel sem, da bomo dobili drevesa pred hotel, nisem pa pričakoval, da nas bodo kar čez noč pozdravila darila, velika drevesa. Toda nekoga dne že pozno v aprilu, sem zagledal v stavišču novega hodnika procesijo velikih jam. Tako nato so pripeljali velika drevesa s koreninami v ogromnih zabojih. Dvigala so zagrabila postavila drevesa v jame, delavci so nato polnili jame s črno prstjo, in zelenje je bilo tu. Takoj nato so stroji poveljali podolgo novega hodnika. Dva dni nato smo že hodili po novem asfaltu, po širokem hodniku, ki bo kmalu deležen prijetne sence košatih dreves. To, kar smo doživeli pred hotelom, si lahko opazoval vsepovsod.

Toda v zadnji tretjini aprila se je iz nenada vrnila zima. S severa je prihrumela. V hotelu so morali znova vpreči centralno kurjavo. Potem pa smo doživeli še kratek snežni vihar. In nemirno smo začeli misliti na prvi maj, ki je bil pred vrati.

Moskva si seveda svojega prvega maja ne da vzeti. Nekaj dni pred njim so se pojavili na Rdečem Trgu, na Trgu Revolucije, na Trgu Sverdlova, torej v neposredni okolici našega hotela, delovni oddelki, ki so montirali prvomajске okraske na velike palače. Vse so imeli skrbno pripravljeno. Črke ogromnih napisov so že bile sestavljene iz neštetič žarnic na ustreznih ogradah. Velikanske rdeče zaveso so začele pregrinjati pročelja palač. Prekrasno se je praznično oblekla velika opera (boljšoj teatr).

V teh dneh sem zapazil tudi vežbanje vojaških letal nad Moskvjo. Bolj in bolj je postajalo jasno, da prihaja velik praznik. In nazadnje je to uvidela tudi nadležna zima. Tik pred prvim majem se je umaknila, sonce je vnovič tvegalo pomladno smehljanje in tiho je prepodilo mraz. Na predvečer velikega praznika smo že imeli najlepše vreme. Vremenska napoved pa je obetala najlepši prvi maj.

Svečanosti na Rdečem Trgu, posvečene prazniku dela, imajo že svetovni sloves. Kdor še ni bil prvega maja na Rdečem Trgu v glavnem mestu Sovjetske zveze, ne ve, kaj je praznik. Toda malo jih je, ki so doslej videli paradno in nastop delovnih organizacij v srcu Moskve na čast dela. Rdeči Trg je ogromen, pa vendar ne zmore vseh, ki bi se radi udeležili svečanosti, niti ne vseh, ki zaslužijo, da so zraven. Rdeči Trg je podolgovat štirikotnik. Eno izmed obeh dolgih stranic štirikotnika tvori ozidje Kremlija. Pod tem ozidjem so razsežne kamnite tribune, sredi njih pa mavzolej V. I. Lenina. Na galeriji mavzoleja se zbebo prvega maja člani sovjetske vlade.

Nasprotno stranico štirikotnika tvorijo velike palače. Vse so prvega maja bajno okrašene. Le na kamnitih tribunah je prostor za gledalce. Vse ostali trg potrebuje para da in nastop delovnih organizacij. Zato je prvega maja dovoljen dostop do Rdečega Trga le posestnikom vstopnic. Vstopnice daje oblast po skrbni izbiri proslav: zaslužno delo za skupnost je najizdatnejše pripočilo.

Praznik prvega maja se začne v Moskvi že na predvečer. Zadnjega aprila nas je, udeležence veleturnirja za naslov svetovnega šahovskega prvaka, zbral službeni avtobus pred hotelom Metropoli, ko je nastopil mrak. Odpeljali smo se gledat iluminacijo Moskve. Nekako dve uri smo se vozili okrog po bulvarjih in močnejših cestnih obročih. Vsa velika poslopja so bila okrašena s tisočimi žarnicami v okusnih, sijajnih sestavih. Velikačen je bil petindvajset kilometrov dolgi obroč okoli notranje Moskve, sadove kolco, širok bulvar. Velikaste radialne glavne ulice, žarnice so povsod pisale pozdrave prvemu maju, Stalinu, vladi in boljševiški stranki.

Skromno je ležal sredi blesteče se Moskve močnejši Kremelj v temi. Saj je vedel, da praznuje ogromno mesto delo, ki ga je sam zasnoval, samo vodil, sam urejal. Ta skromnost, to tiho uživanje silnega priznanja, ki je žarelo iz neštetič lučk, me je globoko zagrabilo. Razumel sem jo. Točno ob tridesetih na deset je prihajal prvega maja na Rdeči Trg poveljujoči general s svojim spremstvom, da pregleda razvrščene vojaške enote. Nedvomno je bil zadovoljen: tako vzorno postavljene parade armade ne vidiš zlepa. Pozdravil je svoje junake, ki so gromko odzdravljali. Na trgu je zavladala tišina napetega pričakovanja.

V trenutku, ko je v visokem kremeljskem zvonicu zazvenel prvi zvok desete ure, smo zagledali na galeriji mavzoleja člane sovjetske vlade z maršalom Stalinom na čelu. Tisočglava množica jo je burno pozdravila. Potem pa je spregovoril vrhovni poveljnik sovjetske vojske. Njegove besede so veljale delu in prazniku tega dela. Ko je končal, je zadonela veličastna sovjetska himna.

Vojaške parade ne morem opisati: videti jo je treba. Nastopajoči oddelki so bili zvrščeni po teži orožja. Najprej je prišla pehota: dvajset mož v vrsti. Za njo motorizirana pehota: nepregledna vrsta voz, na vsakem od dvajset mož. Potem konjenštvo, lahka artilerija, havbice, strahotne "katjuške", teška artilerija.

V trenutku, ko so se na Rdečem Trgu pojavili prvi tanki, se je tudi na nebu začela parada. Najprej so priletela lovka letala v prekrasno preciznih trojkah, potem bombniki in spremstva lovcev. Pojavila se je procesija največjih bombnikov. In iznenada so švigla čez trg raketna letala kakor strele, tik nad našimi glavami. Medtem so na trgu grmeli največji tanki.

Nekako dve uri je trajala vojaška parada, za njo pa je nastopila civilna. Delovne organizacije so prišle z neštetiimi zastavami. Kot da se je Rdeči Trg pretvoril v velikanski travnik, posejan z bujnimi cveticami, je delovno ljudstvo prevzelo praznovanje prvega maja. Vzklikli, napisli na transparentih, godbe. Nepopisno vzdušje veselja, ponosa, mladosti, svežosti je zalilo Rdeči Trg.

Civilna parada je trajala dolgo ure. Sonce je pripekalo. S težavo smo se pretolkli do hotela. Ugotovili smo namreč, da prihaja reka praznujočih delovnih organizacij s Trga Sverdlova. In resnično smo z okna moje hotelske sobe izvrstno lahko opazovali zaključni del civilne parade. Vse do četrte popoldanske ure je polnila veliki trg pred nami.

Zvečer smo v Čajkovskega koncertni dvorani gledali in poslušali pevce iz Voroneža. Znani so po vsej Sovjetski zvezi. Peli so nam narodne pesmi in plesali čudovite narodne plesne. In vendar smo se jim tik pred deveto uro izmuznili za nekaj minut.

Pohiteli smo na trg pred koncertno dvorano. Točno ob devetih zvečer so namreč zagrmeli topovi v pozdrav prvemu maju. Hkrati so vzkipele z vseh velikih palač, prekrasno iluminiranih kakor na predvečer, rakete. Vsa ta svojevrstni pozdravi prazniku dela je trajal pet minut.

Vrnili smo se v koncertno dvorano. Po končani predstavi nas je pozdravil trg pred palačo s

prekipevajočo množico. Podzemsko železnica je komaj požirala dotok potnikov. Toda prvi maj je nezadržljivo polnil moskovske ulice in trge z ljudmi. Kdor je vse to videl, kdor je videl te množice, slišal vsepovsod poskočno muziko, ogledoval te vsele oblike, je moral priznati, da praznuje velik narod velik praznik.

Letošnji prvi maj je bil v soboto. Nedelja za njim je bila pravoslavna Velika nedelja. Toda narodu je bila nedvomno drugi praznik dela. Le praznovanje je ubralo drugo smer. To sem opazil takoj, ko so nas povabili, da si ogledamo nogometno tekmo na ogromnem stadionu Dinamo.

Službeni avtobus nas je pobral ob dveh. Krenil je v Ulico Gorkga, silno prometno žilo sodobne Moskve. Široka cesta je bila polna avtomobilov, ki so vsi hiteli v isto smer. Nešteti stražniki so vzdrževali vzorec red. Hodniki na obeh straneh ceste so bili polni veselih ljudi. Pod ulico pa so, globoko v zemlji, grmeli vlaki podzemne električne železnice.

Nekako pol ure smo se vozili. Pred stadionom smo zagledali nepregledno množico ljudi, na obeh straneh ceste pa neštete avtomobile, skrbno zvrščene, da so vsi našli svoja mesta. Človek bi bil mislil, da se vsa Moskva seli. Nastopili so kordoni stražarjev. Toda narod je tu zelo discipliniran.

Na stadionu smo hitro našli svoje se sedeže. Kdor pa pomisli, da se je 2. maja v stadionu nabralo devdeset tisoč gledalcev, se bo nehoti čudil redu, ki je vsakemu izmed njih zagotovil mesto. Sonce je sijalo, toda nekaj oblakov se je plazilo po obzorju. Nič se ni menil zanje.

Ob treh je zastopnik vlade z nagovorom otvoril letošnji športno sezono. Zadelo je državna himna. Sledila ji je parada športnih, fizikalnih organizacij. Množice so jih burno pozdravljale.

Po uvodnih šfatskih tekmah so nastopili nogometniki. Opazoval sem te razgiranje neštete gledalce, to športno izživljanje, to disciplino. Mnogo zanimivejši od same tekme mi je bil narod, ta prikupni, mladi, veseli in odločno v bodočnost prodirajoči narod.

Sredi nogometne tekme nas je posvežil kratek dež. Toda hitro je vnovič zasijalo sonce, in drugi majski praznik je postal veren drug vodilnemu. Ko smo zapuščali stadion, je bilo najlepše vreme. Narod pa se je vračal v vzornem redu v srce ogromnega mesta.

Zvečer smo bili povabljeni, zastopnik češkoslovaškega šaha, tov. Louma, moja žena, moja hčerka in jaz k velemojstri Flohru. Moj stari znanec Flohr ima s svojo ženo—otrok še nima—krasno urejeno in opremljeno stanovanje štirih sob. Večerjali smo na ruski način—nam je bila večerja čez mero obilna—po jedi pa smo igrali "kun-ken". O polnoči smo zaključili praznovanje.

S prvim majem so se narodu odprli vsi javni vrtovi in parki. Začele so se športne prireditve. Prvi maj je prinesel dolgi vrsti umetnikov in znanstvenikov visoke nagrade—najvišjo 100.000 rubljev—prinesel je v vojski važna napredovanja.

Moskvi pa je prvi maj prinesel—poletje. Tu so običajni neposredni prehodi zime v poletje. Kot da bi trenil, smo slekli plašče in povrhnjice. Že odlagamo telovnike. Sonce pritiska z neverjetno močjo, in noči so že prijetno tople.

Ob vzhodnih vratih našega hotela visi ogromen termometer. Vsak dan si ga ogledam. Tretjega maja je ugotavljal okoli polnočnega nad trideset stopinj Reaumura, kar pomeni skoraj štiri deset stopinj Celzija. Okoli trideset Celzijevih stopinj imamo zdaj vsak dan.

Včeraj so prihajali z vseh strani zastopniki državnih šahovskih organizacij, da prisostvujejo finišu veleturnirja za naslov svetovnega šahovskega prvaka. Priletel je predsednik mednarodne šahovske zveze Rušč z ženo, iz Prage vodja češkoslovaške šahovske zveze, mojster Opočensky, iz Beograda tov. Miša Rajković. Jutri so na vrsti Švedski, Madžarski in Rumunjski. Zastopnika poljskega in bolgarskega šaha sta že nekaj dni tu.

Moskva se v velikem slogu pripravlja, da postane šahovna prestolnica sveta. Ko plemenite vrstice, še ni matematične gotovosti, da bo absolutni sovjetski prvak, M. Botvinnik, postal svetovni prvak. Toda ko boste brali te vrstice, bo šahovski žezlo že v njegovih rokah. In pa vsem videzu mu ga bom kot vrhovni razsodnik izročil v nedeljo 16. maja. Zdi se mi, da bo ta nedelja letošnji tretji svojevrstni sovjetski majski praznik.

—(Slov. poroč.)

Črna gora se dviga gospodarsko in kulturno

Ljubljana. — Zakon o petletnem planu določa, da je treba zagotoviti hitrejši tempo razvoja v gospodarstvu zaostalih republik in odstraniti posledice neenakomernega gospodarskega razvoja. To velja gotovo v največji meri za Ljudsko republiko Črna gora, ki spada med gospodarsko najbolj zaostala področja naše države. Črna gora ni imela v stari Jugoslaviji skor nobene industrije. Leta 1951 pa bo dosegla industrijska proizvodnja 1.1 milijarde din.

Črna gora v nekaj letih ne bo več pasivna država

Vrhu tega mora Črna gora z največjim odstotkom povečati svoj kmetijski proizvodnjo. Posejana površina se mora po planu do leta 1951 povečati za več kakor eno tretjino, predvsem površina za pridelovanje industrijskih rastlin (za 455%) in krmnih rastlin (za 567%). Črna gora v nekaj letih ne bo več pasivna država. Z velikanskimi koraki je v zadnjih letih napredovala tako na gospodarskem kakor tudi na kulturnem področju. Črnogorsko delovno ljudstvo je takoj spoznalo, da bo mogoče doseči postavljen cilj le z največjimi napor. Velika melioracijska in druga gradbena dela se izvršujejo pretežno s prostovoljno neplačano delovno silo.

Povečanje setvene površine za več kakor eno tretjino, ki bo zagotovilo prehrano prebivalstva, ni lahka stvar v tem kraškem in na mnogih mestih zamačvirjenem področju. Prizadevanje za povečanje setvene površine je že pokazalo velike uspehe. Na močvirnatem Lješepolju, južno od Titograda, kjer zemlja doslej ni bila primerna za obdelavo, so že lani prostovoljni delavci skopali 8.5 km dolg prekop za odvajanje vode, nedavno pa so končali betoniranje struge. Vrhu tega so zgradili 17 km manjših stranskih prekopov. Tako so pridobili 3600 ha najbolj plodne zemlje, ki je budo lahko namakali in kjer bodo deloma že letos gojili riž, bombaž in vrtnine. Z nadaljnjimi melioracijskimi deli na Barskem polju, v beranskem in andrijevskem okraju pa so pridobili nadaljnjih 1500 ha zemlje. Največja pa bo melioracijska dela ob Skadarskem jezeru, kjer bodo pridobili nič manj kakor 20.000 ha najbolj plodne zemlje.

Črna gora je v zadnjih letih dobila še prva večja industrijska podjetja lesne, tekstilne in živilske stroke. Zgrajenih je bilo več manjših elektrarn, poleg tega pa gradijo dve veliki hidrocentrali.

Železnica Titograd-Niškić bo zgrajena do 13. julija

Za gospodarski razvoj Črne gore pa je največje pomena povezava gospodarskega in kulturnega središča dežele Titograda z našim železniškim omrežjem. Delovno ljudstvo je spoznalo velik pomen železniške proge Titograd-Niškić in se je odločilo zgraditi to železnico z lastnimi silami, z mladinskimi in frontovskimi delovnimi brigadami. Čeprav je gradnja proge zvezana z velikimi težavami, se črnogorska mladina ni ustrašila dela in je ostala na progi tudi pozimi. Graditelji proge so se letos zavezali, da bodo železnico dogradili in izročili prometu na dan ljudske vstaje, to je 13. julija. V aprilu so črnogorskimi brigadami prihitali na pomoč štiri mladinske brigade iz drugih ljudskih republik, med njimi goriška mladinska brigada, ki se je v zadnjem času po-

Moskva se v velikem slogu pripravlja, da postane šahovna prestolnica sveta. Ko plemenite vrstice, še ni matematične gotovosti, da bo absolutni sovjetski prvak, M. Botvinnik, postal svetovni prvak. Toda ko boste brali te vrstice, bo šahovski žezlo že v njegovih rokah. In pa vsem videzu mu ga bom kot vrhovni razsodnik izročil v nedeljo 16. maja. Zdi se mi, da bo ta nedelja letošnji tretji svojevrstni sovjetski majski praznik.

—(Slov. poroč.)

Pravda o sovjetsko-ameriških odnosih

Dne 17. maja je moskovska Pravda prinesla sledeči članek v zvezi z odprtim pismom Henryja Wallacea generalisimu Stalinu.

"Sovjetski ljudje," piše med drugim Leontijev, "so z velikim zanimanjem prebrali Wallaceovo pismo generalisimu Stalinu, objavljeno te dni v tisku. Wallace je realist, in njemu je jasno, da je za ZDA neobhodno potrebno, sporazumeti se s Sovjetsko zvezo in tako odstraniti nesoglasja. Wallace dobro razume, da je stališče, na podlagi katerega bi Sovjetska zveza morala sprejeti kot posledico izsiljevanja in zloglasne "vojne živcev" stališče ameriških vladajočih politikov, neevzdržno in kratkovidno. Smisel ostrega načina ameriške diplomacije in tistega, kar naziva tuji tisk kot taktiko "hladne vojne", pa je ravno poskus, da se s tem vsili Sovjetski zvezi tuja volja. Življenje pa je pokazalo, da ta taktika, ne da bi govorili še o vrsti drugih njenih nedostatkov, ni realna, ker ne more dovesti do nikakih pozitivnih rezultatov. Wallace to razume, in zato predlaga drugačen način za reševanje spornih vprašanj—pogajanja, ki naj bi privedla do sporazuma po načelih, sprejemljivih za obe strani.

Wallace je sleden: priznava, da ni protislovja med osnovnimi nacionalnimi interesi obeh držav, se ne boji napraviti iz tega ustrezne zaključke. Če dejanski, pravilno pojmovani državni interesi ZDA v bistvu niso v nasprotju z državnimi interesi Sovjetske zveze, potem je mirna ureditve nesoglasij edini mogoči in potreben način, odklanjanje ali neupoštevanje tega načina pa pomeni z ničemer opravičeno lahkomišelnost, da ne rečemo avanturizem. Wallace to razume, in zato se tudi njegovo stališče bistveno razlikuje od stališča uradnih washingtonskih politikov. Ti politiki priznava, enkrat, da ni nikakih bistvenih razlik v interesih obeh držav, drugič pa spet strahajo milijona Američanov, da sporazum s Sovjetsko zvezo ni mogoč, hkrati pa se pazljivo izogibajo vsem praktičnim korakom za doseg tega sporazuma. Miroljubnim izjavam, ki jih včasih dajejo predstavniki ameriške vlade, sledi navadno posebni pesimizem pri ocenjevanju narodnega stanja, včasih pa direktni poziv na novo vojno. Tako ustvarjajo v Ameriki pravo vojno psihozo, vznemirjenost in zaskrbljenost milijonov ljudi. Tako se mednarodno stanje zaostruje, seveda ne v interesu ameriškega ljudstva, ki hoče kakor drugi narodi tudi mir.

Wallace poziva Ameriko, naj se vrne k Rooseveltovi politiki, in v tem je tudi moč njegovega stališča. Življenje je pokazalo, in tega se zavedajo milijoni Američanov, da je bilo mogoče v času Rooseveltove nasprotstva med državami protihitlerjevske koalicije uspešno reševati. Tega se dobro spominjajo tudi sovjetski ljudje.—Dne 6. novembra 1.

slojce za tehnično srednjo šolo. Začeli so graditi zgradbe za ministrstva in druge poslovne zgradbe. Tako se iz prejšnje stolovne zaostlosti dviga novo moderno glavno mesto Črne gore.

V bližini Bessemerja, Ala., je banda kukukskianovcev udria v kempu, kjer so se vadila zamorska "skavtska" dekleta, ter zapovedala učiteljicama Katherine Nickel in Elizabeth Hajas, da morata takoj zapustiti dotični kraj. Klanovski zadnja leta zopet predrzno dvigajo svoje zagnjene glave, čemur pa se ni čuditi, kajti reakcija je po Rooseveltovi smrti na pohodu po vsej deželi.

—(Ljudska pravica)

1944 je govoril Stalin v poročilu v zvezi s 27-letnico Velike Oktobrske socialistične revolucije o odločitvah konferencie v Dumbarton Oaksu glede načel ustanovne listine bodoče Organizacije združenih narodov in izjavil:

"Govorijo o nasprotjih med tremi državami o nekaterih vprašanjih v zvezi z varnostjo. Ta nasprotja seveda so in se bodo tudi pojavljati pri mnogih drugih vprašanjih. Nasprotja so čelo med ljudmi iste stranke, zato morajo biti tudi med predstavniki raznih strank. Ni se treba čuditi, da nasprotja obstajajo, pač pa, ker jih je tako malo in ker se po pravilu rešujejo vsakokrat v duhu enotnosti in sporazumnih akcij treh velesil."

Wallace predlaga sedaj v svojem odkritem pismu podlago za reševanje bistvenih nesoglasij v istem duhu—za doseg soglasja. To so taki predlogi, o katerih so dali uradni predstavniki vlade ZDA že večkrat pozitivne izjave. Na žalost pa se njihova dejanja popolnoma razlikujejo od njihovih izjav. Dovolj je, če opozorimo na dejanski značaj ameriške politike v Grčiji, Kitajski, Koreji, Nemčiji in na Japonskem, na Marshallov načrt, na zapadnoevropski vojaški blok, hitro oboroževanje, odklanjanje mednarodne prepovedi atomskega orožja itd.

Wallace se v svojem odkritem pismu hoče dvigniti nad politiko obeh držav in zavzeti stališče nepristranskega sodnika. Želja je mogoče pohvalna, vendar pa privaja na žalost Wallacea do tega, da tepta dejstva in poskuša odkriti razloge, zaradi katerih sovjetsko-ameriški odnos niso urejeni. Sicer pa to ni glavna tema Wallacevega pisma, ker se je dotaknil te strani vprašanja samo mimogrede. Ne glede na to pa je neevzdržnost njegove argumentacije očividna. Dovolj je, če navedemo samo en primer: Wallace piše, da zadaja znana izmenjava izjav med Sovjetsko zvezo in ZDA težak udarec propagatorjem obeh strani, ki vztrajno trdijo, "da ti dve državi ne moreta živeti v miru na istem svetu."

Za sovjetske ljudi, da se milo izrazim, ta izjava čudno zveni. Nam so zelo dobro znani tisti ameriški propagatorji, ki vztrajno poudarjajo nemožnost mirnega sodelovanja med ZDA in ZSSR. Njihova imena so znana vsemu svetu, znani pa so tudi njihovi krvi žejni pozivi na novo vojno, na tekmovalstvo v oboroževanju in k izdajanju milijard dolarjev za proizvajanje sredstev za množično pokončevanje. Toda kdo lahko navede ime enega sovjetskega "propagatorja", ki bi trdil, da Sovjetska zveza ne more živeti v miru z ZDA? Nič ne na svetu, pa tudi sam Wallace ne more imenovati niti enega takega "propagatorja" iz enostavnega razloga, ker takih "propagatorjev" v Sovjetski zvezi ni in tudi biti ne more.

Sovjetski ljudje so soglasni s stališčem svojega velikega voditelja in učitelja, ki je nedavno izjavil: "Razume se, da ZSSR in ZDA lahko medsebojno sodelujejo, nasprotja med njimi, v kolikor se tisoč njihovega sodelovanja, niso bistvenega značaja. Gospodarska sistema v Nemčiji in ZDA sta bila podobna. Vendar pa se je med tema dvema državama vnela vojna. Gospodarska sistema ZDA in Sovjetske zveze sta različna, vendar pa se ti dve državi nista medsebojno borili, ampak sta sodelovali v vojni. Če je bilo sodelovanje dveh različnih sistemov med vojno mogoče, zakaj ne bi bilo mogoče v dobi miru? Seveda se razume, da je v primeru želje po sodelovanju, sodelovanje z vsemi gospodarskimi sistemi, državami in ljudmi tudi mogoče."

Prav zaradi tega se sovjetski ljudje strinjajo z Wallacevim mišljenjem, da ni takih težav med dvema državama, ki bi jih bilo treba reševati s silo in da hkrati ni takih nasprotij, ki jih ne bi bilo mogoče rešiti, če obstoji želja po tem.

—(Ljudska pravica)

V Prosveti so danes objavili v delavski vesti, da sta čitata vsak dan

PRED SONČNIM VZHODOM

NOVELE
ANTON INGOLIČ

(Nadaljevanje)

"Samo naj me pošljejo v borbo, prvi bom preko, a zdaj se ne morem izmuzniti," ga je tolažil sin.

Prisel je čas, ko se je partizanska četa približala mestu. Družinovi so storili vse, da jo zadržijo. Na veliko so pobirali fante, v bližini mesta so se vodile borbe in kmalu so pripeljali prve ranjence, a z njimi so dospeli v mesto tudi o težkih borbah, ki se bijejo vse bliže mesta. V planino ni smel nihče več in nihče trdnega ni bilo mogoče izvedeti o onih, ki so jih dražinovci odpeljali. Matevž je začel zahajati v gostilno, zvrčal je merico za merico, samo še kletev je prišla iz njegovih ust, a včasih tudi preroške besede.

"Prišli bodo Rusi in tedaj bo vsega hudega konec," je govoril družji, ki se je ob njegovih besedah strahoma ozirala proti vratom. "Pripeljali mi bodo oba sina, vrnil hišo in zemljo, tudi hčerko bodo spravili domov in Meno bom prepeljal na domače pokopališče. Da, Rusi! Najprej bodo pobili te nemške in dražinovske pse, potem pa bodo napravili tudi pri nas red. Boste že videli!" In čisto je zapel kako rusko revolucionarno pesem.

Nekoč ga je posvaril rojak: "Matevž, bodite pametni, pazite na besede, povsod imajo vohune, Nemci in Draži."

"Dovolj mi je," se je Matevž uprl. "Vse so mi vzeli: vrh, ženo, oba sinova, hčer, pa naj molčim? Ne, govoril bom resnico!"

Ker mu je bil primanjloval denarja, je začel prodajati stvari, ki si jih je zadnja leta nakupil.

Vsak večer se je vračal v svojo samotno sobo pijan. In tedaj je kakor skozi gosto meglo zagledal svoj vrh, svojo belo hišo, vinograd. Trsi so stali v ravnih vrstah in so se lomili od grozdič.

"Se malo, pa bo zrelo," je mrmral sam zase. "Šli bomo, šli v branje. Ej, ej, v branje!"

Zaspel je sredi svojega vinograda ali pa v kleti med trebušastimi sodi.

Ko je neko jutro krmežljav stopil na glavno ulico, so mu trije neznanzi zastavili pot.

"Z nami, starec!" se je zadr eden izmed njih in mu v hipu zvezal roke, ostala dva pa sta ga sunila v hrbet in potegnili za seboj.

"Razbojniki, pustite me pri miru!" je Matevž zakričal in se jih skušal ubraniti.

Toda dobil je tako v rebra, da mu je v hipu zmanjkalo glasu in se je na pol nezavesten opotekel dalje med redkimi hišami. Sam ni vedel, kdaj je prišel med polja in kdaj, ga je trojica posadila na voz. Ko se je zavedel, je spoznal, da je v krempljih dražinovske trojke.

V drugi vasi so konji obstali, trojka je velela Matevžu, naj stopi z voza.

"Kaj hočete od mene?" se je Matevž zadril, ko so ga odvedli v občinsko pisarno, kjer je za dolgo mizo sedelo nekaj kmetov s kosmatimi rjavimi in črnimi kučmami na glavah.

Ni dobil odgovora. Čez čas so ga odvedli v temno sobico z majhnim zamreženim oknom.

"Tu boš počakal na zaslišanje!"

Za njim so se zaprla vrata. V sobici, ki ni bila pet korakov dolga in tri široka, je stala

samo ozka klop, stene so bile gole in bele, da so ga zabolele oči. Stopil je k okencu; videl je na cesto, ki je vodila k občinski hiši. Pet, šest kmetov se je zbralo na ovinku in gledalo proti njemu. Prisluhnili je njihovemu pogovoru.

"Od kod so ga pripeljali?"

"Z njim je končano!"

"Zaklali ga bodo kot prasca."

"Zaklali, saj drugega ne znajo."

"Čudno, da ga niso že med potjo."

"Zdaj so se vrgli še na kmete."

"Vsak dan je huje. Kmetje jim naj dajemo žito, volno, ovce, denar in še glave."

Matevž se je okrenil od okna. Začel je trdo hoditi po sobici. A ker so bila tla iz zemlje, niso mogli njegovi koraki udušiti pogovora s ceste.

"Včeraj so pripeljali trgovca Boška iz mesta, davi so ga že zaklali."

"Pravijo, ker jim hoteli dati sto tisoč."

Matevž si je zatislil ušesa, toda še vedno je prodiral glas do njega.

"Nihče ni več varen pred njihovim nožem!"

"Obvaroval si si glavo pred Nemci, zdaj ti jo pa režejo dražinovci."

"Za Miša, za Srejo, onega dolgina iz Virinaca, sem zvedel, da jih je spravil na oni sves že devet in devetdeset. Tole revež bo morda stoti. Kajti Sreja se je zaklaj, da jih mora sto."

"Zadnjič je pripovedoval v kavarni, kako jih kolje!"

Tedaj je iz ozke okenca jeknilo proti gruč kmetov: "Molčite, prosim vas, molčite!"

Kmetje so se spogledali in se razšli. Matevž se je sesedel na klop in kot brez misli buljil v steno, prebeto steno tik pred seboj.

"Klati, kolje, je zaklaj, bo zaklaj..." Samo te besede so se preobračale v njegovi glavi. Za hipe se mu je zazdelo, da že leži zaklan nekje zunaj vasi. Gabrov ni več. Ne njegovega vrha z zidnico ne Mene ne Tilke ne Tineta in ne Marka, a tudi njega ne, samo nož je še in nekdo, ki kolje, kolje, kolje...

Prinesli so mu kruha, a se ga ni dotaknil. Tudi fižola zvečer ni okusil. Noč je prebedel; sedel je na klopi in poslušal, kako so na vasi besno in zateglo lajali psi. Drugo jutro je skozi okenca prisijalo sonce in ogrelo stene. Mimo so prišli prvi ljudje.

"Kaj je tebe privedlo sem, stric?" ga je vprašal nekdo, ki se je za hip ustavil pod okencem. Matevž ni odgovoril.

Matevž ves dan ni hotel jesti.

"Jej, bedaki!" se mu je režal bradat možakar, ki mu je prinesel opoldne skodelico fižola. "Nič ti ne pomaga, pa če na glavi stojš! Kakor bo odločil naš komandant, tako bo; njega pa še ne bo tako hitro, danes je poslal po novo vojsko."

Matevž pa ni jedel. Ne, zaklali me ne bodo, si je dejal. Nisem svinja. Naj me pokoneča glad, toda njihov okrvavljeni nož me ne bo.

Tretjega dne navsezgodaj je prišla ponj trojka in ga nezyezanega odpeljala iz vasi. Puške so imeli in za pasom nože, eden izmed njih je bil dolgolas razcapanec, ki sta ga tovariša klicala Sreja. Matevž je obstal zunaj vasi.

(Dalje prihodnjik.)

arhiv. Več tujih delavcev je bilo ranjenih. Kapitalisti so tako stavko res odgodili, toda le za kratek čas. V naslednjih letih so si delavci s petimi stavkami izboljšali delovne pogoje in dosegli povijanje plače.

"Koliko tujcev živi prav za prav v Avstraliji?" vprašam Jožeta.

"Sorazmerno zelo malo. Avstralija je skoraj popolnoma angleška. Jugoslovani so v Avstraliji okrog 10.000, malo več je Italijanov. Druge narodnosti imajo po nekaj tisoč zastopnikov. Vseh tujcev v Avstraliji je manj kot 100.000. Leta 1901 so v Avstraliji sprejeli zakon, ki preprečuje doseljevanje vsem ljudem, ki niso bele rase. Že sredi 19. stoletja pa so z različnimi predpisi omejevali doseljevanje iz nebrtanskih dežel."

Zvonimir pripoveduje, kako so se beli ljudje naselili v Avstraliji:

"Do leta 1788 so živeli v Avstraliji samo avstralski črnici. Bili so na zelo nizki stopnji. Poznali niso nobenega orodja. Živel so od sadežev, od lova in ribolova. Bilo jih je okrog 300.000."

Zgodovina sedanega avstralskega prebivalstva je najzveč povezana z zgodovino avstralskih mest. Leta 1788 je priplula na obalo Avstralije prva skupina ladij z belimi ljudmi, ki naj bi postali stalni prebivalci na petem zemeljskem kontinentu. Ladije so se zasidrale v izredno čistem morskem zalivu na jugovzhodni obali in izkrcale skupino kaznjencev, s katerimi v Angliji niso vedeli kaj početi. To so bili kriminalci in politični kaznjenci, ki so kalili mir in družbeni red na britanskih otokih. Okovani v težke verige so ti ljudje pod močnimi stražami v bližini sedanega velikega mostu začeli graditi prve stavbe Sidneja, ki je danes drugo največje mesto Britanskega imperija.

Prvim ladjam, ki so v Avstralijo pripeljale kaznjence, je sledilo še mnogo drugih. Pred 142 leti je taka skupina ladij pristala na obali otoka Tasmanije, ki leži na jugu Avstralije. Ta skupina je ustanovila mesto Hobart, prvo naselbino belih ljudi na tem otoku.

Septembra 1824 je zmanjkalo mornarjem, ki so pluli ob vzhodni obali Avstralije, vode. Ko so jo iskali, so prišli v ustje večje reke, ki so ji dali ime Brisbane. Še isto leto so na isto mesto pripeljali novo skupino kaznjencev, ki so ustanovili mesto Brisbane.

Tako je bila vzhodna obala Avstralije prav za prav že angleška, na njej so že živeli angleški državljani. Prazna pa je bila še vsa zahodna obala. Okrog nje so se začeli voziti Francozi in Holanci. Holanci so jo celo začeli imenovati "Nova Holandija".

Angležem to ni bilo všeč. Brž so poslali na nerodno področje mornarja Jamesa Stirlinga, ki je ustanovil na reki Swan River mesto Perth. Leta 1837 je rojstno leto Melbournu, 1847 pa rojstno leto Adelaidi na jugu Avstralije. Za temi mesti so se polagoma razvile angleške kolonije.

Indijski ocean, 3. februarja 1948

Ivan Matotek iz Kotoribe pripoveduje o Milduri, mestu vinogradov in vrtov, ki jih namaka reka Murray. —Ko smo prišli v Milduro Medjimurci, so pridelali na akter po eno do poldrugo tona suhega grozda. Jugoslovani smo dvignili pridelek na tri tone. Zato smo si pridobili velik ugled. Ko smo videli, da je namakanje pomankljivo, smo sami kopali nove jarke in polagali cevi za odtok vode. Pred sto leti je bil akter zemlje v Milduri vreden pol pene. Danes dobiš za vinograd, ki je velik 20 akrov, 5000 lir. V januarju leta 1937 smo ustanovili Klub Matije Gubca. Leta 1939 smo kupili dvorano. S dvorana je postala središče kulturno-prosvetnega dela Jugoslovani. V njej smo igrali in peli, v njej smo zbirali za rdečo armado in narodno osvobodilno vojsko Jugoslavije. Tudi Avstralsci so radi hodili na naše prireditve. V klubu je bilo včlanjenih nad 95% Jugoslovani, samih vinogradnikov, pri zbirkah pa smo sodelovali vsi. Naši otroci so bili v šoli najboljše učenci. Časopisi so jih ponovno javno pohvalili. Ne veste, kje je Mildura? —Ivan Matotek je ponosen na delo Jugoslovani.

Indijski ocean, 3. februarja 1948

Ivan Matotek iz Kotoribe pripoveduje o Milduri, mestu vinogradov in vrtov, ki jih namaka reka Murray. —Ko smo prišli v Milduro Medjimurci, so pridelali na akter po eno do poldrugo tona suhega grozda. Jugoslovani smo dvignili pridelek na tri tone. Zato smo si pridobili velik ugled. Ko smo videli, da je namakanje pomankljivo, smo sami kopali nove jarke in polagali cevi za odtok vode. Pred sto leti je bil akter zemlje v Milduri vreden pol pene. Danes dobiš za vinograd, ki je velik 20 akrov, 5000 lir. V januarju leta 1937 smo ustanovili Klub Matije Gubca. Leta 1939 smo kupili dvorano. S dvorana je postala središče kulturno-prosvetnega dela Jugoslovani. V njej smo igrali in peli, v njej smo zbirali za rdečo armado in narodno osvobodilno vojsko Jugoslavije. Tudi Avstralsci so radi hodili na naše prireditve. V klubu je bilo včlanjenih nad 95% Jugoslovani, samih vinogradnikov, pri zbirkah pa smo sodelovali vsi. Naši otroci so bili v šoli najboljše učenci. Časopisi so jih ponovno javno pohvalili. Ne veste, kje je Mildura? —Ivan Matotek je ponosen na delo Jugoslovani.

Indijski ocean, 3. februarja 1948

Ivan Matotek iz Kotoribe pripoveduje o Milduri, mestu vinogradov in vrtov, ki jih namaka reka Murray. —Ko smo prišli v Milduro Medjimurci, so pridelali na akter po eno do poldrugo tona suhega grozda. Jugoslovani smo dvignili pridelek na tri tone. Zato smo si pridobili velik ugled. Ko smo videli, da je namakanje pomankljivo, smo sami kopali nove jarke in polagali cevi za odtok vode. Pred sto leti je bil akter zemlje v Milduri vreden pol pene. Danes dobiš za vinograd, ki je velik 20 akrov, 5000 lir. V januarju leta 1937 smo ustanovili Klub Matije Gubca. Leta 1939 smo kupili dvorano. S dvorana je postala središče kulturno-prosvetnega dela Jugoslovani. V njej smo igrali in peli, v njej smo zbirali za rdečo armado in narodno osvobodilno vojsko Jugoslavije. Tudi Avstralsci so radi hodili na naše prireditve. V klubu je bilo včlanjenih nad 95% Jugoslovani, samih vinogradnikov, pri zbirkah pa smo sodelovali vsi. Naši otroci so bili v šoli najboljše učenci. Časopisi so jih ponovno javno pohvalili. Ne veste, kje je Mildura? —Ivan Matotek je ponosen na delo Jugoslovani.

Indijski ocean, 3. februarja 1948

Ivan Matotek iz Kotoribe pripoveduje o Milduri, mestu vinogradov in vrtov, ki jih namaka reka Murray. —Ko smo prišli v Milduro Medjimurci, so pridelali na akter po eno do poldrugo tona suhega grozda. Jugoslovani smo dvignili pridelek na tri tone. Zato smo si pridobili velik ugled. Ko smo videli, da je namakanje pomankljivo, smo sami kopali nove jarke in polagali cevi za odtok vode. Pred sto leti je bil akter zemlje v Milduri vreden pol pene. Danes dobiš za vinograd, ki je velik 20 akrov, 5000 lir. V januarju leta 1937 smo ustanovili Klub Matije Gubca. Leta 1939 smo kupili dvorano. S dvorana je postala središče kulturno-prosvetnega dela Jugoslovani. V njej smo igrali in peli, v njej smo zbirali za rdečo armado in narodno osvobodilno vojsko Jugoslavije. Tudi Avstralsci so radi hodili na naše prireditve. V klubu je bilo včlanjenih nad 95% Jugoslovani, samih vinogradnikov, pri zbirkah pa smo sodelovali vsi. Naši otroci so bili v šoli najboljše učenci. Časopisi so jih ponovno javno pohvalili. Ne veste, kje je Mildura? —Ivan Matotek je ponosen na delo Jugoslovani.

Indijski ocean, 3. februarja 1948

Ivan Matotek iz Kotoribe pripoveduje o Milduri, mestu vinogradov in vrtov, ki jih namaka reka Murray. —Ko smo prišli v Milduro Medjimurci, so pridelali na akter po eno do poldrugo tona suhega grozda. Jugoslovani smo dvignili pridelek na tri tone. Zato smo si pridobili velik ugled. Ko smo videli, da je namakanje pomankljivo, smo sami kopali nove jarke in polagali cevi za odtok vode. Pred sto leti je bil akter zemlje v Milduri vreden pol pene. Danes dobiš za vinograd, ki je velik 20 akrov, 5000 lir. V januarju leta 1937 smo ustanovili Klub Matije Gubca. Leta 1939 smo kupili dvorano. S dvorana je postala središče kulturno-prosvetnega dela Jugoslovani. V njej smo igrali in peli, v njej smo zbirali za rdečo armado in narodno osvobodilno vojsko Jugoslavije. Tudi Avstralsci so radi hodili na naše prireditve. V klubu je bilo včlanjenih nad 95% Jugoslovani, samih vinogradnikov, pri zbirkah pa smo sodelovali vsi. Naši otroci so bili v šoli najboljše učenci. Časopisi so jih ponovno javno pohvalili. Ne veste, kje je Mildura? —Ivan Matotek je ponosen na delo Jugoslovani.

Indijski ocean, 3. februarja 1948

Ivan Matotek iz Kotoribe pripoveduje o Milduri, mestu vinogradov in vrtov, ki jih namaka reka Murray. —Ko smo prišli v Milduro Medjimurci, so pridelali na akter po eno do poldrugo tona suhega grozda. Jugoslovani smo dvignili pridelek na tri tone. Zato smo si pridobili velik ugled. Ko smo videli, da je namakanje pomankljivo, smo sami kopali nove jarke in polagali cevi za odtok vode. Pred sto leti je bil akter zemlje v Milduri vreden pol pene. Danes dobiš za vinograd, ki je velik 20 akrov, 5000 lir. V januarju leta 1937 smo ustanovili Klub Matije Gubca. Leta 1939 smo kupili dvorano. S dvorana je postala središče kulturno-prosvetnega dela Jugoslovani. V njej smo igrali in peli, v njej smo zbirali za rdečo armado in narodno osvobodilno vojsko Jugoslavije. Tudi Avstralsci so radi hodili na naše prireditve. V klubu je bilo včlanjenih nad 95% Jugoslovani, samih vinogradnikov, pri zbirkah pa smo sodelovali vsi. Naši otroci so bili v šoli najboljše učenci. Časopisi so jih ponovno javno pohvalili. Ne veste, kje je Mildura? —Ivan Matotek je ponosen na delo Jugoslovani.

Indijski ocean, 3. februarja 1948

Ivan Matotek iz Kotoribe pripoveduje o Milduri, mestu vinogradov in vrtov, ki jih namaka reka Murray. —Ko smo prišli v Milduro Medjimurci, so pridelali na akter po eno do poldrugo tona suhega grozda. Jugoslovani smo dvignili pridelek na tri tone. Zato smo si pridobili velik ugled. Ko smo videli, da je namakanje pomankljivo, smo sami kopali nove jarke in polagali cevi za odtok vode. Pred sto leti je bil akter zemlje v Milduri vreden pol pene. Danes dobiš za vinograd, ki je velik 20 akrov, 5000 lir. V januarju leta 1937 smo ustanovili Klub Matije Gubca. Leta 1939 smo kupili dvorano. S dvorana je postala središče kulturno-prosvetnega dela Jugoslovani. V njej smo igrali in peli, v njej smo zbirali za rdečo armado in narodno osvobodilno vojsko Jugoslavije. Tudi Avstralsci so radi hodili na naše prireditve. V klubu je bilo včlanjenih nad 95% Jugoslovani, samih vinogradnikov, pri zbirkah pa smo sodelovali vsi. Naši otroci so bili v šoli najboljše učenci. Časopisi so jih ponovno javno pohvalili. Ne veste, kje je Mildura? —Ivan Matotek je ponosen na delo Jugoslovani.

Indijski ocean, 3. februarja 1948

Ivan Matotek iz Kotoribe pripoveduje o Milduri, mestu vinogradov in vrtov, ki jih namaka reka Murray. —Ko smo prišli v Milduro Medjimurci, so pridelali na akter po eno do poldrugo tona suhega grozda. Jugoslovani smo dvignili pridelek na tri tone. Zato smo si pridobili velik ugled. Ko smo videli, da je namakanje pomankljivo, smo sami kopali nove jarke in polagali cevi za odtok vode. Pred sto leti je bil akter zemlje v Milduri vreden pol pene. Danes dobiš za vinograd, ki je velik 20 akrov, 5000 lir. V januarju leta 1937 smo ustanovili Klub Matije Gubca. Leta 1939 smo kupili dvorano. S dvorana je postala središče kulturno-prosvetnega dela Jugoslovani. V njej smo igrali in peli, v njej smo zbirali za rdečo armado in narodno osvobodilno vojsko Jugoslavije. Tudi Avstralsci so radi hodili na naše prireditve. V klubu je bilo včlanjenih nad 95% Jugoslovani, samih vinogradnikov, pri zbirkah pa smo sodelovali vsi. Naši otroci so bili v šoli najboljše učenci. Časopisi so jih ponovno javno pohvalili. Ne veste, kje je Mildura? —Ivan Matotek je ponosen na delo Jugoslovani.

Indijski ocean, 3. februarja 1948

Ivan Matotek iz Kotoribe pripoveduje o Milduri, mestu vinogradov in vrtov, ki jih namaka reka Murray. —Ko smo prišli v Milduro Medjimurci, so pridelali na akter po eno do poldrugo tona suhega grozda. Jugoslovani smo dvignili pridelek na tri tone. Zato smo si pridobili velik ugled. Ko smo videli, da je namakanje pomankljivo, smo sami kopali nove jarke in polagali cevi za odtok vode. Pred sto leti je bil akter zemlje v Milduri vreden pol pene. Danes dobiš za vinograd, ki je velik 20 akrov, 5000 lir. V januarju leta 1937 smo ustanovili Klub Matije Gubca. Leta 1939 smo kupili dvorano. S dvorana je postala središče kulturno-prosvetnega dela Jugoslovani. V njej smo igrali in peli, v njej smo zbirali za rdečo armado in narodno osvobodilno vojsko Jugoslavije. Tudi Avstralsci so radi hodili na naše prireditve. V klubu je bilo včlanjenih nad 95% Jugoslovani, samih vinogradnikov, pri zbirkah pa smo sodelovali vsi. Naši otroci so bili v šoli najboljše učenci. Časopisi so jih ponovno javno pohvalili. Ne veste, kje je Mildura? —Ivan Matotek je ponosen na delo Jugoslovani.

Indijski ocean, 3. februarja 1948

Ivan Matotek iz Kotoribe pripoveduje o Milduri, mestu vinogradov in vrtov, ki jih namaka reka Murray. —Ko smo prišli v Milduro Medjimurci, so pridelali na akter po eno do poldrugo tona suhega grozda. Jugoslovani smo dvignili pridelek na tri tone. Zato smo si pridobili velik ugled. Ko smo videli, da je namakanje pomankljivo, smo sami kopali nove jarke in polagali cevi za odtok vode. Pred sto leti je bil akter zemlje v Milduri vreden pol pene. Danes dobiš za vinograd, ki je velik 20 akrov, 5000 lir. V januarju leta 1937 smo ustanovili Klub Matije Gubca. Leta 1939 smo kupili dvorano. S dvorana je postala središče kulturno-prosvetnega dela Jugoslovani. V njej smo igrali in peli, v njej smo zbirali za rdečo armado in narodno osvobodilno vojsko Jugoslavije. Tudi Avstralsci so radi hodili na naše prireditve. V klubu je bilo včlanjenih nad 95% Jugoslovani, samih vinogradnikov, pri zbirkah pa smo sodelovali vsi. Naši otroci so bili v šoli najboljše učenci. Časopisi so jih ponovno javno pohvalili. Ne veste, kje je Mildura? —Ivan Matotek je ponosen na delo Jugoslovani.

Indijski ocean, 3. februarja 1948

Ivan Matotek iz Kotoribe pripoveduje o Milduri, mestu vinogradov in vrtov, ki jih namaka reka Murray. —Ko smo prišli v Milduro Medjimurci, so pridelali na akter po eno do poldrugo tona suhega grozda. Jugoslovani smo dvignili pridelek na tri tone. Zato smo si pridobili velik ugled. Ko smo videli, da je namakanje pomankljivo, smo sami kopali nove jarke in polagali cevi za odtok vode. Pred sto leti je bil akter zemlje v Milduri vreden pol pene. Danes dobiš za vinograd, ki je velik 20 akrov, 5000 lir. V januarju leta 1937 smo ustanovili Klub Matije Gubca. Leta 1939 smo kupili dvorano. S dvorana je postala središče kulturno-prosvetnega dela Jugoslovani. V njej smo igrali in peli, v njej smo zbirali za rdečo armado in narodno osvobodilno vojsko Jugoslavije. Tudi Avstralsci so radi hodili na naše prireditve. V klubu je bilo včlanjenih nad 95% Jugoslovani, samih vinogradnikov, pri zbirkah pa smo sodelovali vsi. Naši otroci so bili v šoli najboljše učenci. Časopisi so jih ponovno javno pohvalili. Ne veste, kje je Mildura? —Ivan Matotek je ponosen na delo Jugoslovani.

Indijski ocean, 3. februarja 1948

Ivan Matotek iz Kotoribe pripoveduje o Milduri, mestu vinogradov in vrtov, ki jih namaka reka Murray. —Ko smo prišli v Milduro Medjimurci, so pridelali na akter po eno do poldrugo tona suhega grozda. Jugoslovani smo dvignili pridelek na tri tone. Zato smo si pridobili velik ugled. Ko smo videli, da je namakanje pomankljivo, smo sami kopali nove jarke in polagali cevi za odtok vode. Pred sto leti je bil akter zemlje v Milduri vreden pol pene. Danes dobiš za vinograd, ki je velik 20 akrov, 5000 lir. V januarju leta 1937 smo ustanovili Klub Matije Gubca. Leta 1939 smo kupili dvorano. S dvorana je postala središče kulturno-prosvetnega dela Jugoslovani. V njej smo igrali in peli, v njej smo zbirali za rdečo armado in narodno osvobodilno vojsko Jugoslavije. Tudi Avstralsci so radi hodili na naše prireditve. V klubu je bilo včlanjenih nad 95% Jugoslovani, samih vinogradnikov, pri zbirkah pa smo sodelovali vsi. Naši otroci so bili v šoli najboljše učenci. Časopisi so jih ponovno javno pohvalili. Ne veste, kje je Mildura? —Ivan Matotek je ponosen na delo Jugoslovani.

Indijski ocean, 3. februarja 1948

Ivan Matotek iz Kotoribe pripoveduje o Milduri, mestu vinogradov in vrtov, ki jih namaka reka Murray. —Ko smo prišli v Milduro Medjimurci, so pridelali na akter po eno do poldrugo tona suhega grozda. Jugoslovani smo dvignili pridelek na tri tone. Zato smo si pridobili velik ugled. Ko smo videli, da je namakanje pomankljivo, smo sami kopali nove jarke in polagali cevi za odtok vode. Pred sto leti je bil akter zemlje v Milduri vreden pol pene. Danes dobiš za vinograd, ki je velik 20 akrov, 5000 lir. V januarju leta 1937 smo ustanovili Klub Matije Gubca. Leta 1939 smo kupili dvorano. S dvorana je postala središče kulturno-prosvetnega dela Jugoslovani. V njej smo igrali in peli, v njej smo zbirali za rdečo armado in narodno osvobodilno vojsko Jugoslavije. Tudi Avstralsci so radi hodili na naše prireditve. V klubu je bilo včlanjenih nad 95% Jugoslovani, samih vinogradnikov, pri zbirkah pa smo sodelovali vsi. Naši otroci so bili v šoli najboljše učenci. Časopisi so jih ponovno javno pohvalili. Ne veste, kje je Mildura? —Ivan Matotek je ponosen na delo Jugoslovani.

Indijski ocean, 3. februarja 1948

Ivan Matotek iz Kotoribe pripoveduje o Milduri, mestu vinogradov in vrtov, ki jih namaka reka Murray. —Ko smo prišli v Milduro Medjimurci, so pridelali na akter po eno do poldrugo tona suhega grozda. Jugoslovani smo dvignili pridelek na tri tone. Zato smo si pridobili velik ugled. Ko smo videli, da je namakanje pomankljivo, smo sami kopali nove jarke in polagali cevi za odtok vode. Pred sto leti je bil akter zemlje v Milduri vreden pol pene. Danes dobiš za vinograd, ki je velik 20 akrov, 5000 lir. V januarju leta 1937 smo ustanovili Klub Matije Gubca. Leta 1939 smo kupili dvorano. S dvorana je postala središče kulturno-prosvetnega dela Jugoslovani. V njej smo igrali in peli, v njej smo zbirali za rdečo armado in narodno osvobodilno vojsko Jugoslavije. Tudi Avstralsci so radi hodili na naše prireditve. V klubu je bilo včlanjenih nad 95% Jugoslovani, samih vinogradnikov, pri zbirkah pa smo sodelovali vsi. Naši otroci so bili v šoli najboljše učenci. Časopisi so jih ponovno javno pohvalili. Ne veste, kje je Mildura? —Ivan Matotek je ponosen na delo Jugoslovani.

Indijski ocean, 3. februarja 1948

Ivan Matotek iz Kotoribe pripoveduje o Milduri, mestu vinogradov in vrtov, ki jih namaka reka Murray. —Ko smo prišli v Milduro Medjimurci, so pridelali na akter po eno do poldrugo tona suhega grozda. Jugoslovani smo dvignili pridelek na tri tone. Zato smo si pridobili velik ugled. Ko smo videli, da je namakanje pomankljivo, smo sami kopali nove jarke in polagali cevi za odtok vode. Pred sto leti je bil akter zemlje v Milduri vreden pol pene. Danes dobiš za vinograd, ki je velik 20 akrov, 5000 lir. V januarju leta 1937 smo ustanovili Klub Matije Gubca. Leta 1939 smo kupili dvorano. S dvorana je postala središče kulturno-prosvetnega dela Jugoslovani. V njej smo igrali in peli, v njej smo zbirali za rdečo armado in narodno osvobodilno vojsko Jugoslavije. Tudi Avstralsci so radi hodili na naše prireditve. V klubu je bilo včlanjenih nad 95% Jugoslovani, samih vinogradnikov, pri zbirkah pa smo sodelovali vsi. Naši otroci so bili v šoli najboljše učenci. Časopisi so jih ponovno javno pohvalili. Ne veste, kje je Mildura? —Ivan Matotek je ponosen na delo Jugoslovani.

Indijski ocean, 3. februarja 1948

Ivan Matotek iz Kotoribe pripoveduje o Milduri, mestu vinogradov in vrtov, ki jih namaka reka Murray. —Ko smo prišli v Milduro Medjimurci, so pridelali na akter po eno do poldrugo tona suhega grozda. Jugoslovani smo dvignili pridelek na tri tone. Zato smo si pridobili velik ugled. Ko smo videli, da je namakanje pomankljivo, smo sami kopali nove jarke in polagali cevi za odtok vode. Pred sto leti je bil akter zemlje v Milduri vreden pol pene. Danes dobiš za vinograd, ki je velik 20 akrov, 5000 lir. V januarju leta 1937 smo ustanovili Klub Matije Gubca. Leta 1939 smo kupili dvorano. S dvorana je postala središče kulturno-prosvetnega dela Jugoslovani. V njej smo igrali in peli, v njej smo zbirali za rdečo armado in narodno osvobodilno vojsko Jugoslavije. Tudi Avstralsci so radi hodili na naše prireditve. V klubu je bilo včlanjenih nad 95% Jugoslovani, samih vinogradnikov, pri zbirkah pa smo sodelovali vsi. Naši otroci so bili v šoli najboljše učenci. Časopisi so jih ponovno javno pohvalili. Ne veste, kje je Mildura? —Ivan Matotek je ponosen na delo Jugoslovani.